

**VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS**

**2016 M.
KVIEČIŲ DERLIAUS
KOKYBĖS TYRIMAS**

**Vilnius,
2017**

TURINYS

Įvadas	3
I. Geografinis pasiskirstymas	4
II. Ūkių dydis	6
III. Kviečių veislės	7
IV. Kokybės rodikliai	8
4.1. Hektolitro masė	8
4.2. Glitimo kiekis	8
4.3. Baltymų kiekis	9
4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis	9
4.5. Kritimo skaičius	10
V. Kviečių klasės	11
VI. Kokybės rodiklių neatitiktys	12
VII. Vidutiniai kokybės rodikliai	13
VIII. Spelta kviečių kokybės tyrimai	16

ĮVADAS

Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) septinti metai organizavo kasmetinius javų derliaus kokybės tyrimus. Kaip ir praėjusiais metais, pasirinkti tirti žieminiai ir vasariniai kviečiai. Kviečių kokybės rodiklius nustatė Tarnybos Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorija (skyrius).

Javų derlingumui ir kokybei, kaip visada, didžiausią įtaką turėjo meteorologinės sąlygos: sausas ankstyvas pavasaris nulėmė grūdų smulkumą, vėliau dėl nuolatinių kritulių javus puolė grybinės ligos.

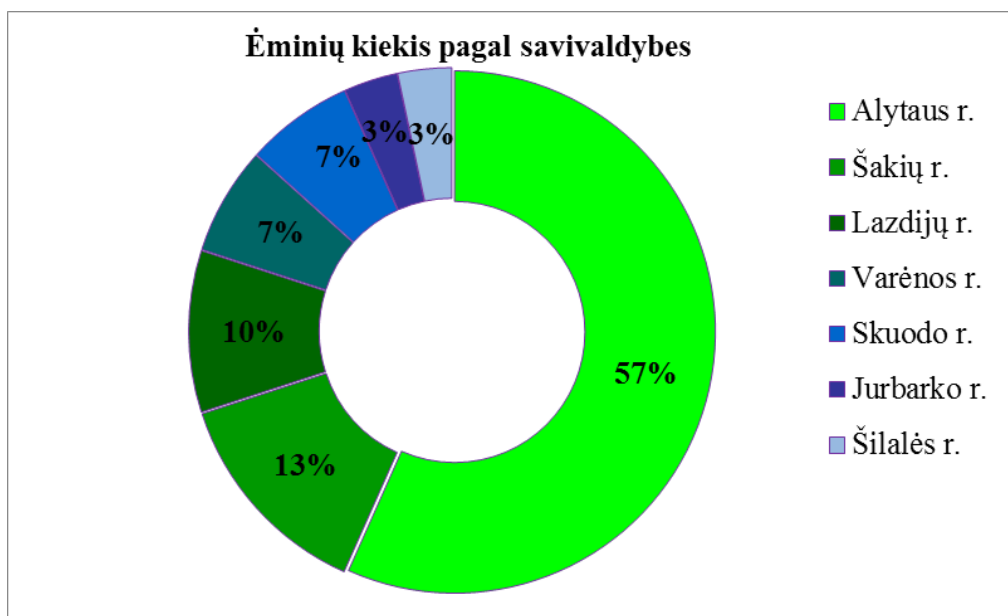
Pagal ūkininkų pateiktus duomenis jų prognozuotas vidutinis kviečių derlingumas – 5,0 t/ha, kuris sutapo su faktiškai gautu kviečių derlingumu. Praėjusiais metais buvo prognozuotas – 5,0 t/ha vidutinis kviečių derlingumas, o vidutinis faktinis – 4,7 t/ha.

Šiais metais atlikus kokybės tyrimus pastebėta, kad ėminių didesnis baltymų kiekis, bet mažesnis glitimo kiekio ir kritimo skaičiaus rodikliai.

Kviečių derliaus kokybės tyrimų ėminiai paimti nuo 2016 m. rugpjūčio 31 d. iki 2016 m. lapkričio 22 d.

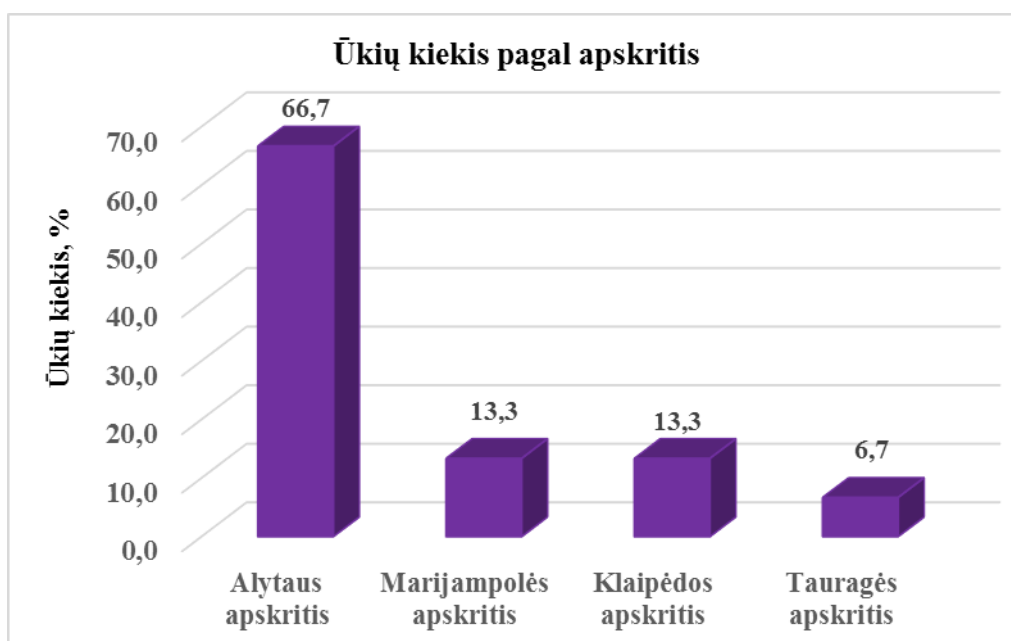
I. GEOGRAFINIS PASISKIRSTYMAS

2016 m. kviečių derliaus kokybės tyrime nemokamai sutiko dalyvauti 15 ūkio subjektų iš 7 savivaldybių (1 pav.). Didžioji dalis ėminių (57 %) buvo paimta Alytaus r. sav. esančiuose ūkiuose.

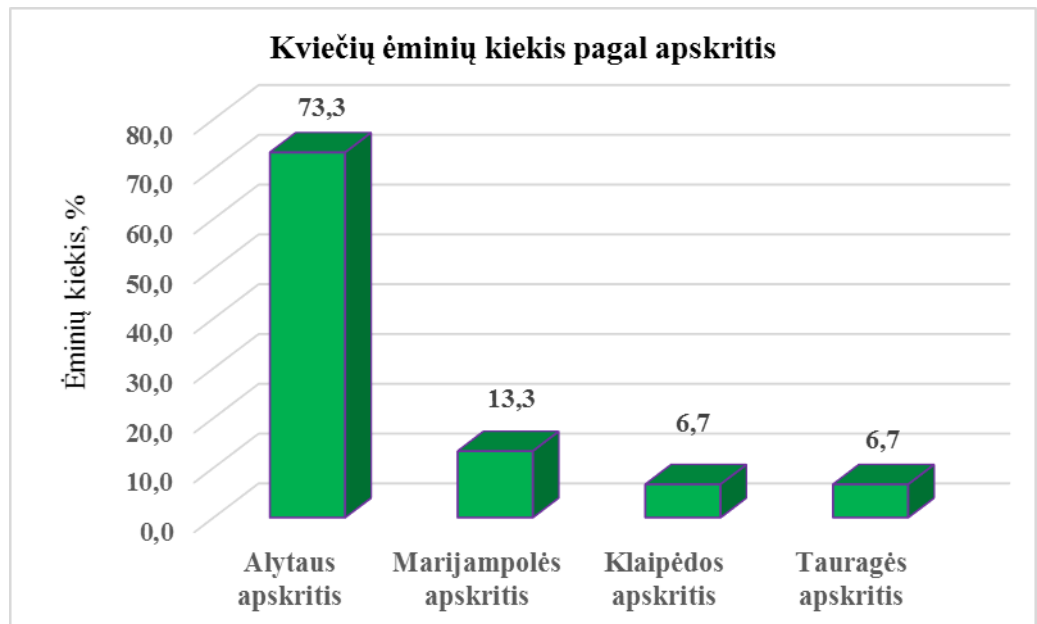

1 pav.

Daugiausia kviečių ėminių paimta ūkiuose Alytaus ir Marijampolės apskrityse (2 pav., 3 pav.). Šiose apskrityse paimta daugiau grūdų ėminių, kadangi buvo atsižvelgta į ūkyje auginamas kviečių veisles, kviečių kūlimo datą, kviečių auginimo laukus, kitas javų rūšis ir t.t. Dėl šių priežasčių kai kuriuose ūkiuose paimta po keletą ėminių.

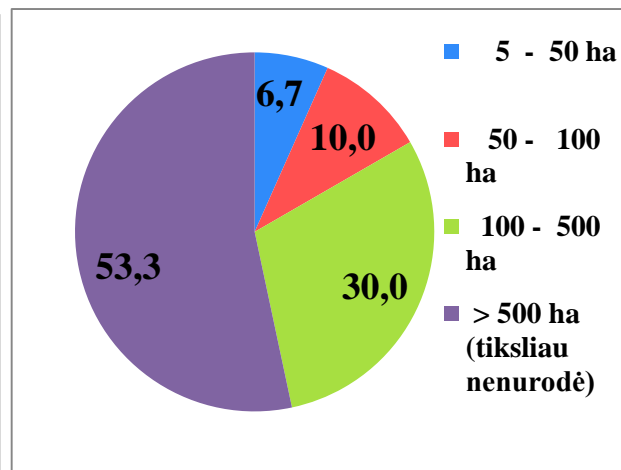
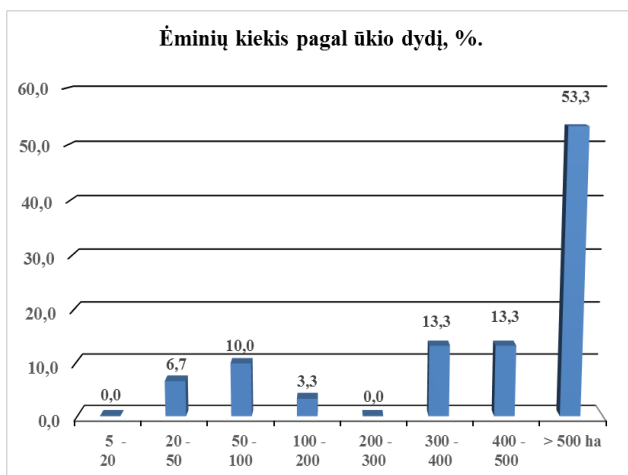
2 pav.

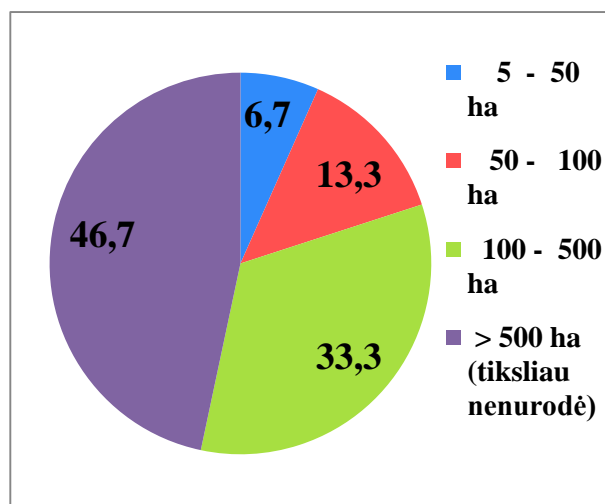
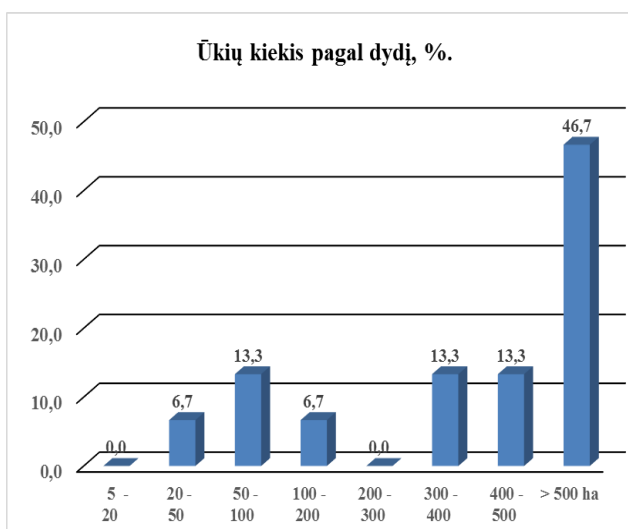
3 pav.

II. ŪKIŲ DYDIS

Šiame kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvavo 46,7 % ūkių, kurių ūkio dydis didesnis kaip 500 ha, kita didžioji dalis sudaro ūkiai 50–500 ha (46,6 %). Taip pat daugiausiai ėminių (53,3 %) buvo paimta iš ūkių didesnių kaip 500 ha (4 ir 5 pav.), šį rodiklį įtakojo tai, kad keletas ėminių buvo paimta iš to paties ūkio subjekto.

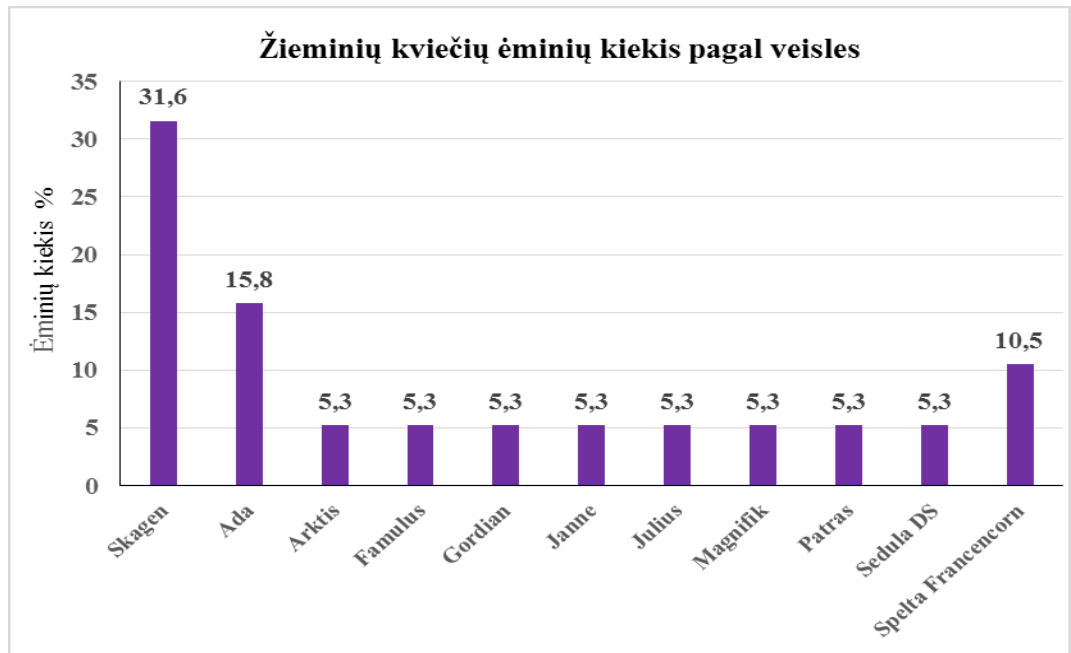
4 pav.

5 pav.

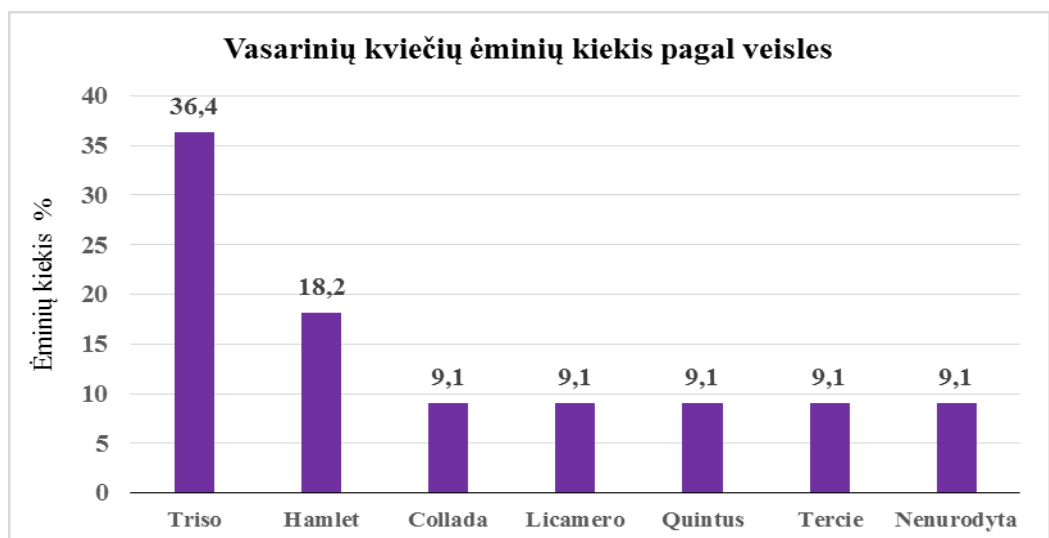
III. KVIEČIŲ VEISLĖS

Kviečių derliaus kokybės tyrimų metu buvo tirta, kokios vyrauja žieminių (8 pav.) ir vasarinių kviečių veislės (9 pav.). Žieminių ir vasarinių kviečių veislių mišinių nebuvo tirta. Šiame tyrime dalyvaujantys ūkio subjektai nurodė, kad 2015-2016 metų sezonu augino 11 žieminių kviečių veislių. Populiariausios žieminių kviečių veislės buvo „Skagen“ (31,6 %), „Ada“ (15,8 %). Kasmet populiarėja spelta kviečių veislė „Francencorn“ (10,5 %).

8 pav.

2016 m. kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvaujantys ūkio subjektai nurodė 6 augintas vasarinių kviečių veisles. Populiariausia vasarinių kviečių veislė, kaip ir kiekvienais metais, išlieka „Triso“ (36,4 %). Tačiau apklausų metu ūkio subjektai nenurodė kviečių veislės 9,1 % vasarinių kviečių ėminių.

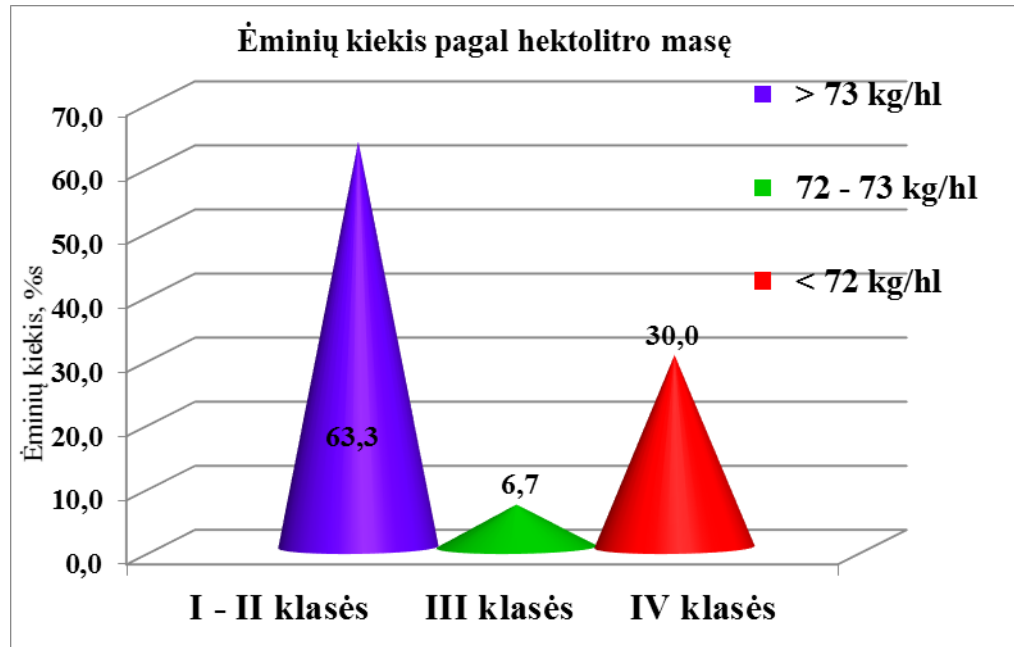

9 pav.

KOKYBĖS RODIKLIAI

4.1. Hektolitro masė

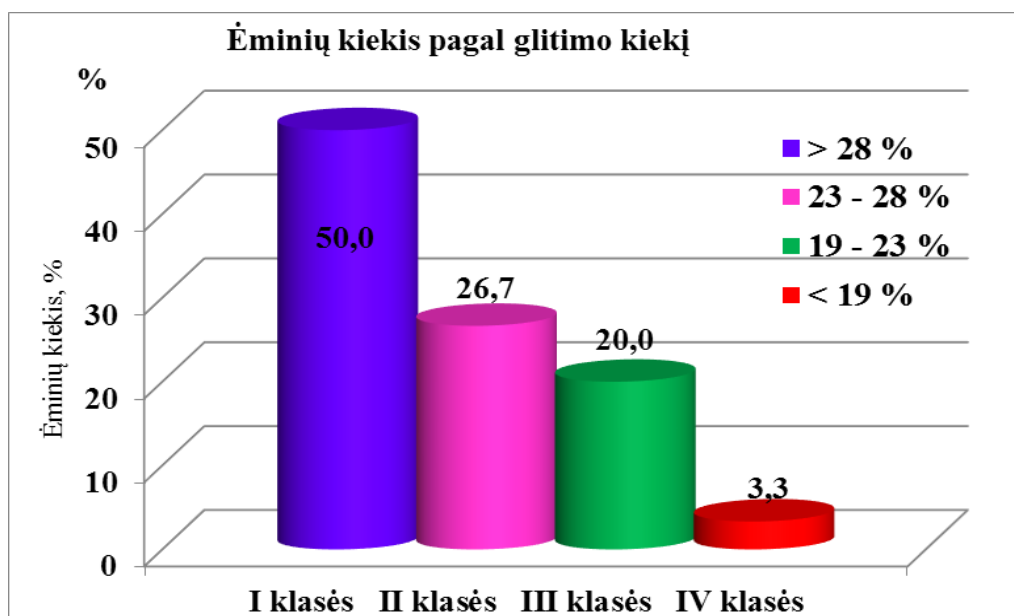
Šiais metais hektolitro masės rodiklis buvo labai svarbus, nes net 30,0 % priskirta IV klasei dėl šio rodiklio (10 pav.).

10 pav.

4.2. Glitimo kiekis

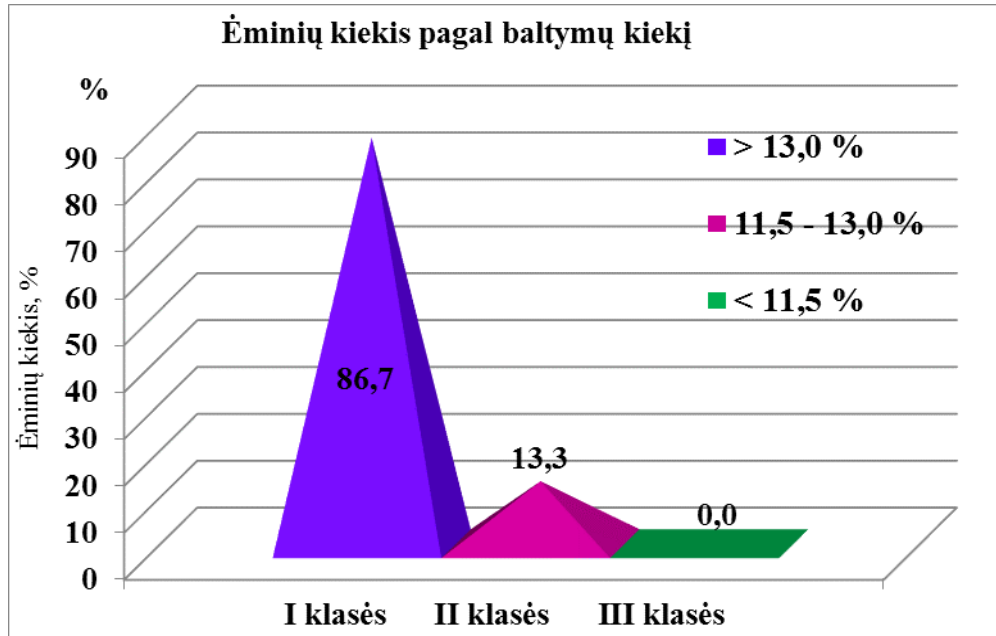
2016 m. kviečių glitimo kiekis tarp klasių pasiskirstė netolygiai. I klasei priskiriama net 50,0 % ėminių, II klasei – 26,7 % ėminių (11 pav.).

11 pav.

4.3. Baltymų kiekis

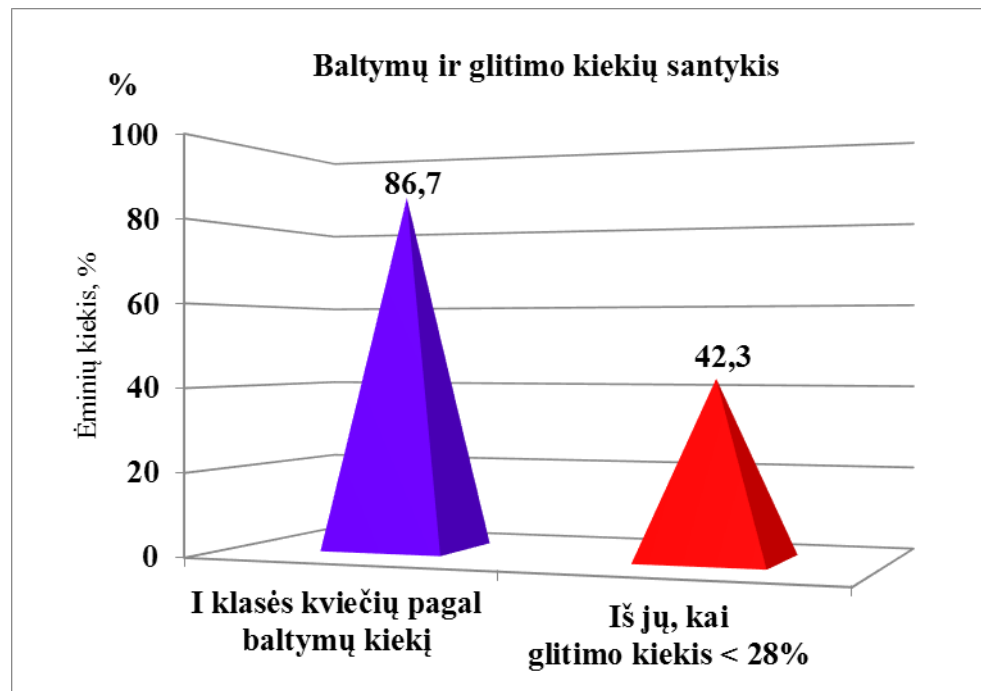
2016 m. pastebėtas labai aukštas baltymų kiekis tiek žieminiuose, tiek vasariniuose kviečiuose: 86,7 % ėminių atitinka I klasei keliamus reikalavimus (12 pav.).

12 pav.

4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis

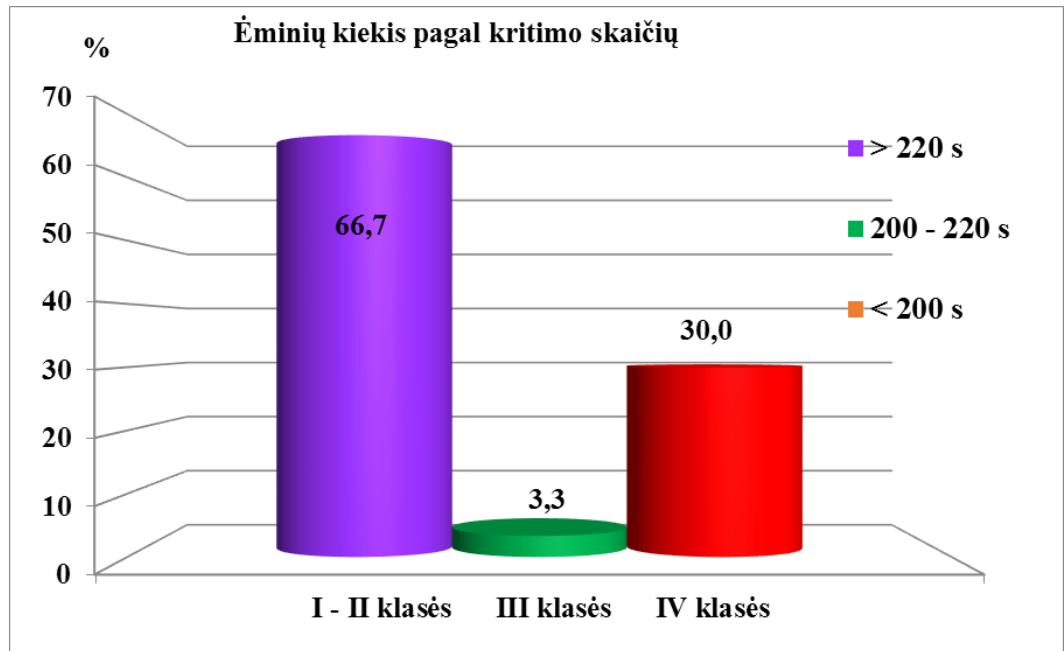
Pagal baltymų kiekį 86,7 % ėminių atitinka I klasę, tačiau iš jų net 42,3 % ėminių neatitinka I klasės dėl mažo glitimo kiekio (13 pav.).

13 pav.

4.5. Kritimo skaičius

2016 m. pastebėtas vidutinis kritimo skaičius kviečiuose – 66,7 % ėminių priskirta I–II klasei (14 pav.).

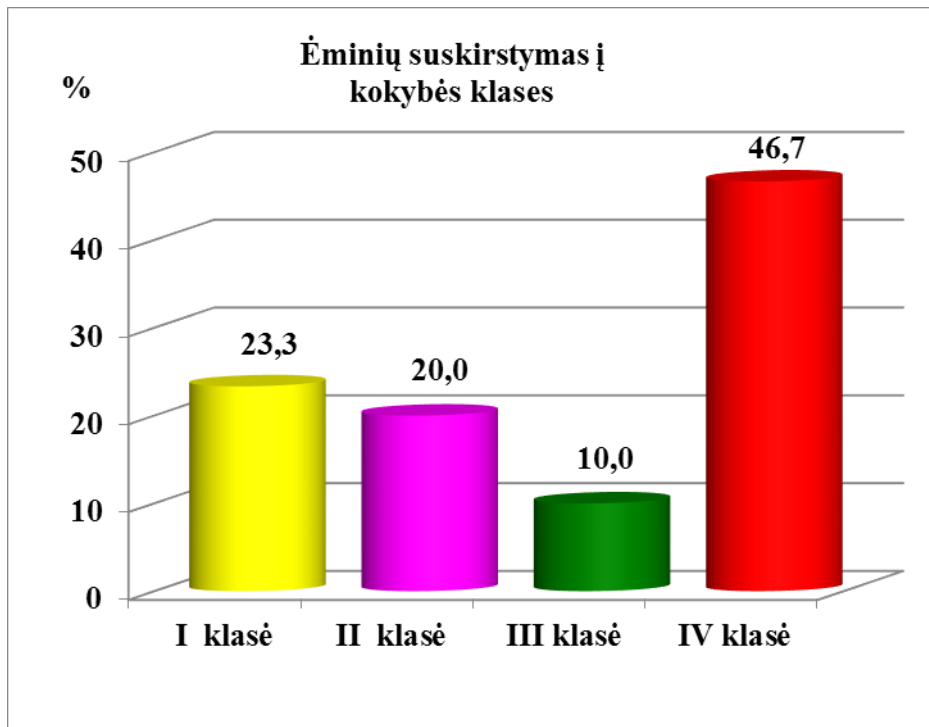

14 pav.

IV. KVIEČIŲ KLASĖS

2016 m. kviečių derliaus kokybės tyrimais įvertinus kviečių ėminių kokybės rodiklius nustatyta (15 pav.):

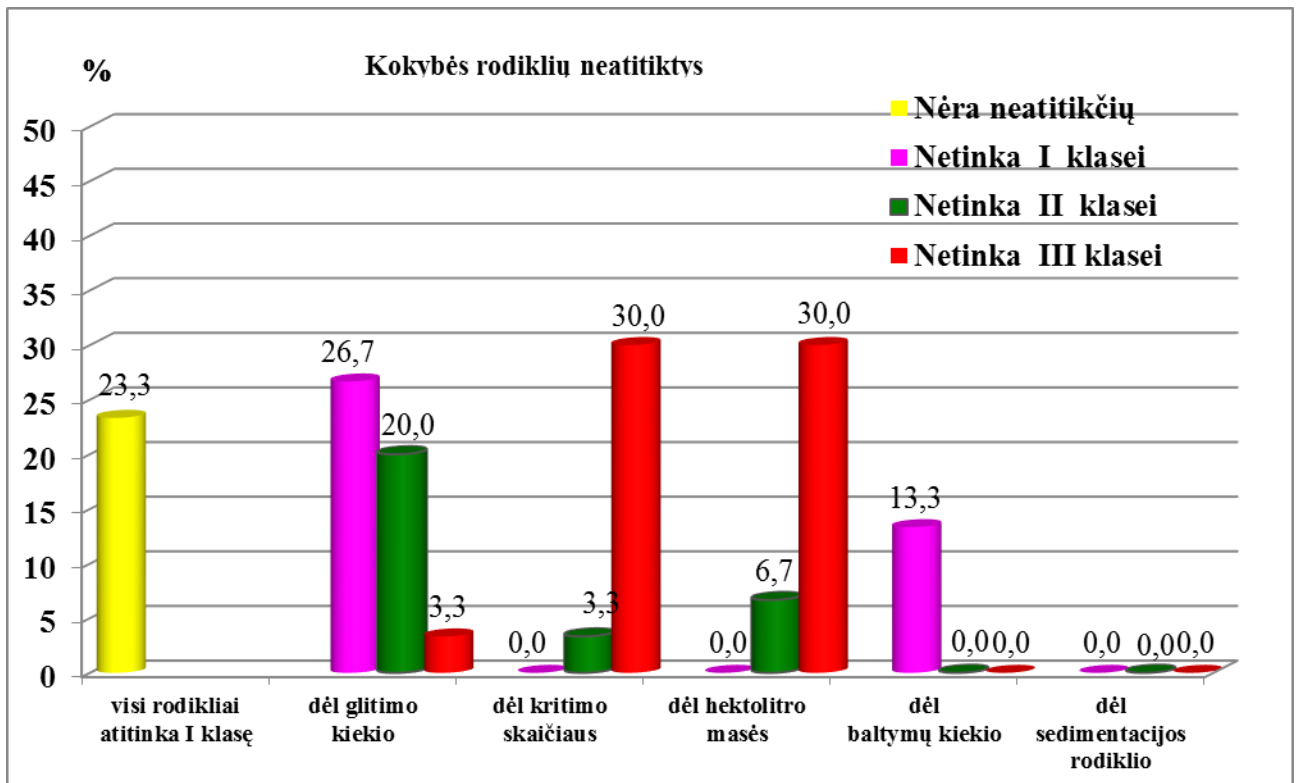
- 23,3 % ėminių atitinka I klasės kokybės reikalavimus;
- 46,7 % ėminių – IV klasės.

15 pav.

V. KOKYBĖS RODIKLIŲ NEATITIKTYS

2016 m. kviečių derliaus tyrime 23,3 % ėminių atitinka I klasės kokybės reikalavimus, o likusieji ėminiai dėl vienos ar kelių kokybės rodiklių neatitiktųjų priskirti žemesnei kokybės klasei. Didžiausia neatitiktis pastebėta dėl per mažo glitimo kiekio (26,7% ėminių priskirti II klasei, o 20,0 % – III klasei, 3,3 % – IV klasei). Dėl mažo kritimo skaičiaus net 30,0 % ėminių priskirti IV klasei, dėl mažos hektolitro masės net 30,0 % ėminių – IV klasei (16 pav.).

16 pav.

VI. VIDUTINIAI KOKYBĖS RODIKLIAI

Šiame tyrime buvo tiriami 63,3 % žieminių ir 36,7 % vasarinių kviečių ėminių. Ūkio subjektai nurodė, kad 40,0 % ėminių paimta iš sertifikuotos sėklos užaugintų kviečių. Žieminių ir vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pateikti 1–5 lentelėse.

1 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	73,0	73,0
Kritimo skaičius	s	258	247
Baltymų kiekis	% s. m.	14,4	14,4
Glitimo kiekis	%	26,6	26,0
Sedimentacijos rodiklis	ml	51,7	51,6
Krakmolo kiekis	%	66,0	66,2
Drėgmės kiekis	%	14,6	14,2
<i>Prognuozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,7</i>	<i>7,3</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,3</i>	<i>6,9</i>

* *Prognuozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

2 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	74,5	75,4
Kritimo skaičius	s	258	335
Baltymų kiekis	% s. m.	14,2	14,7
Glitimo kiekis	%	26,8	30,4
Sedimentacijos rodiklis	ml	52,5	63,8
Krakmolo kiekis	%	65,9	66,4
Drėgmės kiekis	%	15,2	16,5
<i>Prognuozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,0</i>	<i>4,5</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,8</i>	<i>4,5</i>

* *Prognuozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

3 lentelė. Populiariausių kviečių veislių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Žieminių kviečių		Vasarinių kviečių
		„Skagen“	„Ada“	„Triso“
Hektolitro masė	kg/hl	74,7	73,0	75,8
Kritimo skaičius	s	327	213	216
Baltymų kiekis	% s. m.	14,4	14,1	14,5
Glitimo kiekis	%	28,2	24,9	27,5
Sedimentacijos rodiklis	ml	54,4	47,2	53,4
Krakmolo kiekis	%	66,5	67,2	65,7
Drėgmės kiekis	%	14,6	15,1	14,6
<i>Prognozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,2</i>	<i>4,5</i>	<i>4,0</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,8</i>	<i>4,2</i>	<i>3,9</i>

* *Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

4 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pagal apskritis

Parametras	Matavimo vnt.	Apskritis		
		Alytaus	Marijampolės	Klaipėdos
Hektolitro masė	kg/hl	73,3	72,4	76,3
Kritimo skaičius	s	287	271	162
Baltymų kiekis	% s. m.	14,3	14,9	14,1
Glitimo kiekis	%	27,4	26,0	25,8
Sedimentacijos rodiklis	ml	51,6	52,9	50,6
Krakmolo kiekis	%	65,9	65,6	67,6
Drėgmės kiekis	%	14,6	13,8	14,1
<i>Prognozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,2</i>	<i>7,5</i>	<i>10,0</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,6</i>	<i>7,5</i>	<i>11,0</i>

* *Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

5 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pagal apskritis

Parametras	Matavimo vnt.	Alytaus apskritis
Hektolitro masė	kg/hl	75,0
Kritimo skaičius	s	261
Baltymų kiekis	% s. m.	14,4
Glitimo kiekis	%	27,5
Sedimentacijos rodiklis	ml	54,0
Krakmolo kiekis	%	65,8
Drėgmės kiekis	%	14,8
<i>Prognuozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,9</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,8</i>

* *Prognuozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

VII. SPELTA KVIEČIŲ KOKYBĖS TYRIMAI

Be įprastinių vasarinių bei žieminių kviečių veislių, derliaus tyrime buvo tirta viena spelta žieminių kviečių veislė. Vidutiniai Spelta kviečių kokybės rodikliai bei kiti parametrai pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė. Spelta kviečių kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Žieminiai spelta kviečiai
Hektolitro masė	kg/hl	73,0
Kritimo skaičius	s	337
Baltymų kiekis	% s. m.	14,1
Glitimo kiekis	%	28,6
Sedimentacijos rodiklis	ml	49,7
Krakmolo kiekis	%	64,7
Drėgmės kiekis	%	14,2
<i>Prognozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	0,8
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	0,8

* *Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*